

De SAVOIJJAARD
en de HARTSBISSCHOP.

J. de Liefde.

DE SAVOYAARD EN DE AARTSBISSCHOP

EN

ANDERE VERHALEN

DOOR

J. DE LIEFDE.

Met twee platen.

ZESDE DRUK.

ROTTERDAM.
J. M. BREDÉE.

STOOMDRUKKERIJ KOCH & KNUTTEL — GOUDA.

De Savoyaard en de Hartsbissehop.

EEN WARE GESCHIEDENIS.

Ik weet niet of mijne lezers genoeg op de kaart van Europa tehuis zijn om, als men hen eens 's nachts uit den slaap opwekte en vroeg: „Waar ligt Savoye?” terstond te antwoorden: „Dat ligt in Italië, achter Zwitserland,” en dan weder op één oor te gaan liggen en voort te slapen alsof er geen einde aan den nacht komen zou. Zooveel echter weet ik wel, dat op dit antwoord niets aan te merken zou zijn; alsmede dat, wanneer iemand boven op den Mont-Blanc staat, die, zoo ik het wel heb, veertienduizend zevenhonderd voet hoog is, hij even ver van Savoye verwijderd is, als iemand, die op den Westertoren staat, verwijderd is van de wereldberoemde stad Amsterdam. Uit deze omstandigheid mag men voorts besluiten, dat het er in dat Savoye tamelijk hobbelig en bergachtig uitziet; iets waarvan wij geen schijn of schaduw in ons goede Holland bespeuren kunnen, al staan wij ook boven op den Westertoren naar al de vier hemelstreken uit te kijken.

In zulk een bergachtig land als Savoye, waar de lieve zon, al doet zij ook nog zoo zeer haar best, zelfs in het midden van den zomer de sneeuw niet van de bergtoppen wegstrijken kan, en waar de bodem zoo steenachtig is als bij ons een gepuinde weg, valt over het algemeen niet veel te ploegen en te eggen. Dit is dan ook oorzaak dat het volk dat daar woont meestal dood-

arm is; en wanneer er dan veel kinderen zijn, zitten de ouders dikwijls in groote verlegenheid, hoe zij nog een stuk brood zullen vinden om hun den mond open te houden. Er staat wel geschreven dat God de raven voedt en de hongerigen spijzigt, maar of dat al geschreven staat, de arme Savoyaards kunnen het niet lezen; niet alleen omdat zij meest allen geen lezen geleerd hebben, maar ook omdat het boek, waarin die schoone spreuk te lezen staat, hun door de priesters onthouden wordt. Evenwel, zij zouden het toch kunnen weten, indien de priesters het hun dan slechts vertelden; maar dat gaat ook zoo ver als het voeten heeft; en zoo is het dan geen wonder dat die arme bergbewoners voor het grootste gedeelte in de wereld leven, alsof God in den hemel gezworen had voor hen niet te zullen zorgen. Hieruit volgt dat zij er dan op bedacht zijn om voor zichzelf te zorgen; maar wanneer een mensch dat doet, zonder God daarbij te raadplegen of tehulp te roepen, dan brengt hij zichzelf met al zijne zorgen van de eene ellende in de andere. Dit is onder andere bij de Savoyaards ook daaruit duidelijk, dat zij er volstrekt geen zwaarigheid in vinden hunne kinderen, zoodra zij slechts kunnen, de wijde wereld in te zenden, zonder zich verder om hen te bekommeren. Terwijl onze lieve jeugd dagelijks geregeld naar de school gaat, en in de tusschenuren naar hartelust kan knikkeren of bikkelen, moet het arme Savoyaarden-jongentje, zonder iets geleerd te hebben en zonder zelfs een cent op zak te bezitten, de hooge bergen over, en zien dat hij ergens tegen de koude een dak en tegen den honger een stuk brood vindt. Zijne ouders hangen hem een houten kastje aan den hals, zetten er een marmotje in, een aardig diertje, gelijk men er daar vele in de bergen vindt, geven hem een stok in de hand en wenschen hem goede reis. Daar wandelt hij dan heen om zijn marmotje aan de voorbijgangers op den weg of aan de huizen in de groote steden te laten zien, in de hoop dat men hem een paar centen of een stuk brood voor zijn marmotje zal toewerpen. Dikwijls geraken die ongelukkige kinderen, zoodra zij de bergen over zijn en in de steden

komen onder de bedorven straatjeugd en in allerlei kwaad gezelschap, waar zij liegen, stelen en rooven leeren en tot echte boosdoeners opgroeien. De ledigheid, zegt het spreekwoord, is des duivels oorkussen, en daar de Savoyaards den ganschen dag, zonder een slag werk te doen, op de straten rondslechteren, zoo is niets natuurlijker dan dat zij dikwijls allerlei dingen bedenken, die het daglicht niet zien mogen. Evenwel, de Savoyaards zijn anders een zachtzinnig, eerlijk, teergevoelig en trouw volk. Er zijn onder die marmotten-jongetjes enkele recht beminnelijke en trouwhartige zielen, wien de tranen in de oogen komen als zij van hunne ouders, broeders en zusters spreken, en die door zulk een verlangen naar hun vaderland gedreven worden, dat zij zich ongelukkig gevoelen als zij onder ons komen, zelfs al schenkt men hun handen vol geld. Dat zijn zulke knaapjes, waarbij een Christen dikwijls denkt: waren zij slechts vroegtijdig in de vreeze des Heeren opgeleid geworden, wie weet hoe hartelijk zij Hem zouden liefhebben, hoe innig zij naar den hemel zouden verlangen en hoe trouw zij Hem op aarde zouden dienen. Ik herinner mij de geschiedenis van zulk een Savoyaarden-knaap, waarbij ik mij verzekerd houd dat mijne lezers dit ook denken zullen.

Eens kwam er een arme kleine Savoyaard uit het verre bergland naar den gezegenden oever van den Moezelstroom, en met name in de aloude bisschopsstad Trier. Hij had twee marmotjes bij zich; want het eene had hij medegebracht van huis en het andere had hij van een broërtje geërfd, dat verre van het moederhart en van het lieve vaderland aan zijne zijde gestorven was. Het arme kind was misschien aan het heimwee bezwaken; ofschoon het heimwee niet eens noodig was om zulk een teeder kind, aan honger en koude prijsgegeven, den dood te doen vinden.

Onze Savoyaard dan had het beestje van zijn broërtje als een dierbare nalatenschap tot zich genomen en zorgde er even trouw voor als voor zijn eigen marmotje. Hij liet de beide diertjes ijverig dansen, zong, zoo goed en zoo kwaad als het ging, een liedje daarbij, en het scheen wel dat de lieden van Trier recht veel

medelijden met den armen knaap hadden; want er viel menige kreutzer, of anders gezegd een tweecentstuk, in zijn bakje. Trouwens het was ook een aardige jongen en er lag iets in zijn oog, dat iemand goed deed als men hem aanzag.

Mijne lezers zullen uit de geschiedenis wel weten dat er, zoo-lang menschenheugenis strekt, altijd een aartsbisschop te Trier geweest is, die dat groote slot bewoonde, hetwelk met zijn prachtig dak boven alle huizen uitsteekt. Voor dat slot is een plein, voor dat plein eene poort, en voor die poort een steenen paal, welke dient om de rijtuigen af te houden, omdat zij bij in- en uitrijden de poort niet beschadigen. Ik zeide daar dat die steen er is, doch dat kon wel eens te stout gesproken zijn; want mogelijk is hij op het oogenblik wel weggenomen; maar zooveel is dan toch zeker, dat zulk een steen er was toen de goede, vriendelijke en trouwhartige Clemens Wenceslaus den aartsbisschoppelijken staf van Trier voerde. Op dien steen nu zette ons Savoyaardje zich neder, om zich in de stralen der lenteson, wier warmte men in Trier even goedkoop bekomen kan als bij ons ter lande, te koesteren. Hij dacht aan zijn vaderland, aan het vaderlijk hutje, aan zijn lieve moeder, zijn vader, zijne bloedverwanten en eindelijk ook aan het broërtje, dat heengegaan was en misschien zich nu bevond bij den besten aller vaders, die wat beter voor zijne kinderen zorgt dan de vaders en moeders van Savoye. En toen de lenteson, die de viooltjes uit den grond tevoorschijn weet te tooveren, zoo vriendelijk in de oogen van onzen Savoyaard scheen, lokte zij daaruit een paar groote dauwdroppelen, als ware het haar om een paar paalen te doen, waarin zij zich eens recht naar hartelust spiegelen kon. Zooveel wist onze arme zwerver intusschen wel, dat hij zelf die lieve zon niet gemaakt had: en ofschoon hij geen letter in den Bijbel gelezen had, en misschien in zijn leven geen driemaal in de kerk geweest was, zoo was het hem dan toch wel door zijne ouders en den pastoor bekend gemaakt, dat er een God in den hemel woont, die jegens de armen en ellendigen nog vriendelijker is dan de

zon, wanneer zij op het vriendelijkst schijnt. Misschien had onze Savoyaard er tot dusverre nog weinig over nagedacht, welk een groot voorrecht hierin gegeven is voor een armen zwerveling gelijk hij was; maar op dit oogenblik scheen het wel alsof de zon de gedachte hieraan als een liefelijke plant uit den bodem zijns harten te voorschijn riep. Tenminste onze kleine pelgrim vouwde zijne handen en bad om een goeden, gezegenden dag voor zich en zijne geliefden.

De Savoyaard dacht misschien dat niemand anders hem daar zag bidden dan Onze Lieve Heer in den hemel, maar hij vergiste zich; want aan het venster van zijn kasteel stond de goede aartsbisschop Clemens Wenceslaus, en die zag het ook. Nu had de aartsbisschop in zijn leven al menigen Savoyaard gezien; maar nog nooit had hij er een zien bidden. Dit was de oorzaak dat hij het knaapje met groote belangstelling gadesloeg en bij zichzelf dacht: „Ei, dat is een voortreffelijk hoofdstuk, wat ik daar in dat Savojaarden-boek lees, daar wil ik nog eens wat meer in bladeren.” Zoo liet hij dan den knaap naar boven roepen en verzocht hem zijn beide marmotjes eens voor hem te laten dansen.

„Maar gij zingt er niet bij,” zeide de aartsbisschop vriendelijk.

„Ach, ik kan niet zingen!” antwoordde het knaapje met bevende stem, en weder drongen zich de dauwdruppelen in zijne oogen, waarvan wij zooveen spraken.

Nu was er eene stem in het hart van den aartsbisschop, die zeide: „Spreek eens vertrouwelijk met dat kind, misschien kunt gij nog een goed woord in zijn hart zaaien.” Dat deed de aartsbisschop dan ook, en het knaapje vertelde hem zijn gansche geschiedenis: hoe treurig hij afscheid genomen had van zijne ouders, en hoe bitter bedroefd hij gestaan had bij het lijk van zijn broërtje, wiens marmotje hij nu mededroeg. De aartsbisschop vroeg hem toen waarom hij zooveen gebeden had; waarop het knaapje hem antwoordde, dat hij alleen zijnde in de wijde

wereld, niemand had om er zijn nood eens recht van harte aan te kunnen klagen; en dat hij daarom zijn hart maar eens voor God uitgestort had, die in het moezeldal hem evengoed hooren kon als op den top van den Mont Blanc. Toen ging den aartsbisschop het hart open; hij verzekerde den knaap dat hij hierin volstrekt niet misgezien had, en vertelde hem nog meer vertroostende dingen van dienzelfden God, wiens welbehagen is over allen, die in den naam van Christus nederig aan zijne voetbank knielen.

„Maar,” zeide de aartsbisschop ten slotte, „indien de zaak zoo staat, en gij dikwijls honger hebt zonder brood, zoo kondt gij mij ook wel een van deze beide diertjes verkoopen; want ik houd veel van marmotjes en ik zal er goed op passen, dat verzeker ik u. Ook wil ik u ruim betalen; zeg maar wat gij er voor hebben moet!”

Met deze woorden nam de bisschop een van de beide marmotjes in zijne hand, en legde de andere vertrouwelijk op den schouder van den Savoyaard, terwijl hij hem recht vriendelijk in de oogen zag.

Het knaapje zweeg en dacht een oogenblik na,

„Welaan,” zeide hij tot den aartsbisschop, „welaan, mijnheer! gij zegt daar zoo wat, en dat laat zich hooren; twee marmotjes zijn mij toch te veel, ik heb er maar één noodig: maar dan bid ik u dat terug te geven wat gij daar in uwe hand hebt, want dat is van mijn broërtje, en dat zou ik gaarne behouden, — hij had het zoo recht lief, — voordat hij stierf heeft hij het nog gekust, Ik zal u daarentegen het mijne verkoopen, dat toch ook veel mooier is.”

Bij deze woorden begon de arme jongen weêr te weenen, en de aartsbisschop bracht ook de hand naar de oogen. Misschien heeft hij daar insgelijks een paar dauwdruppelen afgewischt; ofschoon — er voor instaan wil ik niet, want ik ben er niet bij geweest.

Om kort te gaan, de koop was spoedig gesloten. De aarts-

bisschop betaalde het diertje, maar niet zooals men het in Savoye betaalde, doch gelijk een kerkvorst betaalt, die een gevoelig hart en een welgevulde beurs heeft.

Onze Savoyaard ging nu vroolijk zijns weegs, terwijl hij den bisschop duizendmaal bedankte. Deze gaf het diertje ter oppassing aan een knecht en — dacht verder niet meer aan den Savoyaard en aan zijn marmotje. Zoo verliep de zomer, de herfst kwam in het land en hing overal in het Moezeldal de zwellende druiven aan de wijngaardranken tentoon; en toen de Moezelbewoners er die afgesneden hadden, stapte de winter de poort van Trier binnen, om overal de vensterruiten met bloemen te beschilderen. Nu is er geen grooter vriendin van bloemen dan de lieve zon; maar van die winterbloemen heeft zij dan maar een verbazenden afkeer. Dit bleek ook wederom in Trier; want toen de lente aanbrak, joeg de zon den winter met al zijne bloemen weêr de poort uit en tooverde daarentegen haar eigen bloemen wederom op het groene veldtapijt tevoorschijn. Daar stond de aartsbisschop weder aan zijn venster en zag over de nieuw ontwaakte landouw heen, toen zijn oog op een kleine gestalte viel, die daar beneden aan den hofmuur heen en weder drentelde.

„Wat!” zeide de bisschop tot zichzelf, „is dat mijn marmotten-kereltje niet? Het schijnt hem niet goed te gaan, want hij ziet er nog even treurig uit als voor een jaar.” Toen begon de stem, waarvan wij zoeven spraken, zich weder in het binnenste van den goeden aartsbisschop te laten hooren. Hij liet het knaapje weder bovenkomen en zeide tot hem:

„Hoe gaat het, mijn klein koopmanntje? En waar is uw marmotje?”

Daar werden de oogen van den knaap weder vochtig, en terwijl hij ze droevig naar den bisschop opsloeg, zeide hij:

„Ach, mijnheer! het is heel en al mis; mijn marmotje is dood. Maar — leeft dat van mijnheer nog?”

„Ja zeker,” zeide de bisschop. „Het is nog vroolijk en dartel

als altijd. Het schijnt dan wel dat gij voor het marmotje van uw broërtje niet zoo goed zorg gedragen hebt als ik voor het uwe," voegde hij er bij, terwijl hij schalkachtig één oog dichtkneep.

„Ach!" zeide het knaapje, terwijl hij de oogen neersloeg, „het diertje is van den winter niet door de kou gestorven, want ik droeg het hier op mijne borst onder mijn rokje; ook leed het geen gebrek, want ik spaarde het 't eten uit mijn eigen mond: dan — het kan wel uit droefheid over mijns broërtjes dood gestorven zijn. Tenminste het diertje wou niet opfleuren, wat ik er ook aan deed."

Onder deze woorden draaide het knaapje zijn hoed bestendig verlegen tusschen de vingers, en het was duidelijk te zien dat hem iets op het hart lag, wat er niet af durfde. Maar de bisschop, ofschoon hij één oog dicht gedaan had, zag echter met het andere op den bodem van dat Savoyaarden-hartje en later duidelijk wat de mond niet waagde uit te spreken. Zoo begreep hij dan dat hij den armen jongen een weinig helpen moest.

„Arme stumperd!" zeide de bisschop; „gij zijt dan ook wel een ongelukkig kind! En hoe bekomt gij nu weder een ander marmotje?"

„Ah... a..." stamelde het knaapje, „daarom, eerwaarde heer! ben ik nu juist te Trier gekomen, om u te vragen of gij mijn marmotje niet weder verkoopen wilt, ik wil u uw geld teruggeven en nog twee gulden daarenboven." Met deze woorden trad hij naar de tafel, telde het geld er blank neder en zag den aartsbisschop met smeekende blikken in de oogen.

Nu zette de bisschop evenwel een ernstig gezicht, en zeide:

„Ei, dat zoudt gij wel willen, vriendje! Maar dat gaat zoo maar niet. Dat marmotje heeft mij niets ingebracht en daarentegen vrij wat geld aan voeder en oppassen gekost. Het wordt hoog tijd dat ik er ook eens wat aan begin te verdienen, en twee gulden is te weinig, dat lijkt er niet naar."

„Ach, lieve heer! ik bid het u, doe het toch maar, om Gods

wil!" hernam het knaapje weenend. „Ik heb waarlijk geen cent meer, anders zou ik ook meer geven."

„Nu dan weet ik er wat anders op," zeide de bisschop. „Neem het marmotje mede, en zie wat gij er mede verdient. Wij willen de zaak dan voor gemeenschappelijke rekening drijven en half om half doen. Heden over een half jaar, als wij het beleven, komt gij hier terug en brengt mij de helft van hetgeen gij met het diertje verdiend hebt. Strijk uw geld nu maar weder op, en zoo gij daarmede tevreden zijt, sla dan toe."

Met deze woorden hield de aartsbisschop hem de vlakke hand voor. Ons Savoyaardje wist niet hoe hij het had en zag den bisschop in de oogen, of het scherts of meenens was. Toen hij echter bemerkte dat de bisschop het in allen ernst meende, begonnen zijne oogen stralen van vreugde te schieten en hij sloeg den bisschop, naar landsgebruik, in de hand dat het klonk door de kamer. Straks daarop bracht de knecht het marmotje boven, en de knaap overlaadde het met kussen. Intusschen bemerkte de bisschop bij de beweging die de knaap maakte, dat zijn elleboog op een onbescheiden wijze door hemds- en roksmouwen heenkeek. Hij gaf den knecht nog een wenk en het knaapje vertrok niet zonder nog een bundeltje mede te nemen, dat hij als rijzend compagnon van een aartsbisschop ook waarlijk wel noodig had.

Het komt mij nu het best voor, onzen verheugden Savoyaard maar te laten trekken en bij den bisschop te Trier te blijven. Deze zag de winter- en straks de lentebloemen weër verschijnen, en dacht eindelijk, toen de nachtegaal zijn loflied begon te slaan: „Nu zal mijn kleine compagnon ook wel spoedig komen om afrekening te houden." 't Was echter goed dat de bisschop nog een spaarpot op zijn eigen hand had, waarvan hij in tijd van nood teren kon; want de lente kwam, de zomer kwam en wederom kwam de winter, maar onze Savoyaard met zijne afrekening kwam niet.

„O wee!" dacht de bisschop droevig bij zichzelf, „die goede vriend is ook op den breeden weg geraakt, waarop zooveel

Savoyaards te land komen; hij heeft zeker mijne vermaningen geheel en al vergeten! Maar zoo dacht hij op een anderen tijd ook weder, „wie weet of de arme jongen niet dood is; ik moet ook niet te hard oordeelen.”

Mijne lezers staan er misschien evenzoo toe als de aartsbisschop en sommigen van hen zeggen misschien bij zichzelf: „Dit is net zoo gegaan als ik gedacht had. Die oolijke Savoyaard heeft den bisschop eens recht beetgenomen; en dat is geen wonder, want ondank is 's werelds loon.”

Ik daarentegen zeg op mijne beurt: „Schort uw oordeel een weinig op, vrienden! en weest niet te haastig om van iemand het kwade te denken. Of denkt gij dan, dat de dankbaarheid hier geheel en al uitgestorven is? Neen! dat weet ik beter en zal het u uit het vervolg van het verhaal ook bewijzen.

Drie, vier, ja zes jaren verliepen er, en de aartsbisschop had de gansche zaak zoo volkomen vergeten, dat hij volstrekt den Savoyaard niet herkende, toen deze op zekeren dag zich weder bij hem aanmelden liet. Trouwens, onze zwerveling was ook nog al wat veranderd; want het was niet meer het kleine, arme, magere Savoyaardsche knaapje, maar het was een fiksche opgeschoten, goed gekleede, flinke jonkman, die de kamer binnentrad.

„Gij zult u nog wel herinneren, eerwaarde heer!” zoo ving de jonkman aan, nadat hij den kerkvoogd op een eerbiedige wijze gegroet had, „gij zult u nog wel herinneren, dat gij eenmaal aan een Savoyaarden-knaap een marmotje gegeven hebt, op gemeenschappelijke rekening?”

„Ja .... laat zien ....; ah!” zeide de bisschop, „'t is ook waar! Ja, die heeft zijn woord slecht gehouden. Weet gij ook iets van hem?”

„Ach,” antwoordde de jonkman, „ik bid uwe Eminentie, niet zoo hard over hem te oordeelen! Toen hij van u afscheid nam, ging hij bij Koblentz over den Rijn, doorreisde geheel Duitschland, ging dan bij Straatsburg wederom over den Rijn terug, en begaf zich naar Parijs. Altijd dacht hij aan u en aan zijne

schuld, maar toen hij te Parijs was, bevond hij zich zoo ver van Trier, dat hij met geen mogelijkheid tegen de lente daar kon komen. Toen dacht hij bij zichzelf, dat het misschien dan ook maar beter was nog eenigen tijd met de afrekening te wachten, totdat hij in eenmaal de zaak met uwe Eminentie zou kunnen afdoen. Toen hij te Parijs kwam, stierf het marmotje, en nu was goede raad duur. Maar uwe Eminentie had hem indertijd op een Raadsman gewezen, bij wien hij altijd terecht kon, en daarvan maakte hij thans gebruik. De goede God wees hem terstond wederom een open deur. Hij vond te Parijs een eerlijken kameraad, die ook wat opgespaard had. Met dezen ging hij nu weder voor gemeenschappelijke rekening handel drijven en zette zich met hem neder te Metz. De zaken gingen toen buitengewoon voordeelig; en toen de kameraad stierf, nam hij den ganschen handel geheel voor zich. Gods zegen week niet van hem; en wanneer hij soms in verlegenheid kwam, maakte hij altijd gebruik van den raad, dien uwe Eminentie hem gegeven had, om eerst altijd naar boven te zien eer hij om zich heen zag. Eindelijk begreep hij dan toch dat het tijd werd om eens naar Trier te gaan en met uwe Eminentie af te rekenen. Toen hij dit jaar zijne boeken sloot en zijne balans opmaakte, bevond hij, dat er een batig saldo was van 4000 gulden, waarvan naar recht en billijkheid er 2000 aan uwe Eminentie toekomen. Deze brengt hij u dan met zijn duizendvoudige dank, en hij bidt uwe Eminentie alleen het hem te vergeven dat hij in zoo langen tijd niet van zich heeft laten hooren."

Toen de jonkman dit gezegd had, trad hij naar de tafel, greep in zijn rokzak en legde een paar zware rollen geld voor de oogen van den bisschop neder. De bisschop zag er echter in den eersten oogopslag niet veel van, want er kwam hem iets in de oogen, dat hij eerst met zijne hand wegwisschen moest; wat dat geweest is mogen mijne lezers zelve raden.

„Maar mijn vriend," zeide de bisschop met bewogen stem, „hebt gij dus zooveel met ons marmotje gewonnen?"

„Dat juist niet, eerwaarde heer!” antwoordde de Savoyaard; „maar het geld, dat ik met het marmotje verdiend heb, heeft den grond gelegd tot al het volgende; zoodat uwe Eminentie recht heeft op de helft van alles wat ik bezit.”

Toen kon de aartsbisschop zich niet langer bedwingen. „Gij eerlijke, trouwe ziel!” riep hij, opstaande en den jonkman bij de hand vattende, „hebt gij dan niet begrepen dat het bij mij alles maar scherts was? Neem uw eerlijk gewonnen geld terug en God de Heere zegene er u rijkelijk mede.”

Met tegenzin nam de Savoyaard het geld terug en met aandoening nam hij afscheid van zijn weldoener. Het is hem voorts goed gegaan in de wereld, en armen hebben nooit tevergeefs bij hem troost gezocht. Nu, hij wist dan ook bij onderzending wat het is arm te zijn en getroost te worden.

De Bijbeleolporteur onder de roovers.

Tijdens de laatste omwenteling in Frankrijk had zich te Lyon eene rooverbende gevestigd. Dat het woeste gezellen waren, kon men duidelijk lezen op hunne aangezichten, die als van de galg schenen gesneden te zijn. Daarbij waren hunne harten harder dan het plaveisel der straten in Lyon. Men behoeft zich dus niet te verwonderen dat zij zich om een menschenleven weinig bekreunden. Gelijk alles hier beneden aan wet en regel onderworpen is, zoo moesten ook zij een opperhoofd hebben; en daarom kozen zij dien uit hun midden, die voor het vaardigste in het plunderen, rooven, stelen en moorden gehouden werd.

Opdat de bende niet zou verraden worden, zwoer men plechtig ze niet te verlaten; en ingeval men zijn eed mocht schenden werd men met een wissen dood bedreigd. Zoo vervulde dit ellendige rot gansch Lyon met schrik en beving, en de omliggende pachthoeven, welker bewoners niet zelden, behalve hunne woningen, ook hun leven verloren, werden onophoudelijk verwoest.

Maar er bestond in Lyon nog een andere vereeniging, welke haar boden naar alle richtingen van Frankrijk uitzond. Hoewel hunne wapenen niet uit pistolen bestonden, zoo waren zij toch gewapend met het zwaard, hetwelk scherper is dan eenig tweesnijdend zwaard, namelijk het Woord Gods. Menigeen sidderde dan ook bij hunne komst.

Nu kwam een der boden op de gedachte om eens in het woud tot de roovers te gaan; niet om hun deelgenoot te worden, maar om integendeel met Gods hulp aan hun goddeloos leven een einde te maken. „Doodt men mij,” dacht hij, „dan ben ik

terstond in den hemel, en daar is het gewis beter dan in dit arme Frankrijk. Ook heb ik mijn leven gaarne veil voor de zaligheid van een dezer roovers." Met toestemming toog hij naar het woud; en na weinige uren stiet hij reeds op de voorposten der bende. „Halt! werda!" riep een ruwe stem, zoodat het onze anders zoo kloeken bode door merg en been drong. Terstond omsingelden hem verscheidene roovers en brachten hem tot den hoofdman. „Wat wilt gij, kerel?" schreeuwden zij.

„Ik kom," antwoordde hij met vaste stem, „om u het Woord Gods te verkondigen, en u te vermanen dat gij u zoudt bekeeren van uw goddelooze paden, voordat Gods wrekende gerechtigheid over u kome." Een duivelsch gelach stremde de rede van den moedigen Evangeliebode. „Ha, ha! wij zullen u naar onzen hoofdman brengen: die heeft er ooren voor en zal u wel beloonen. Pak uw boeken maar in. Marsch! stap aan!" zoo snauwden zij hem toe. Met deze woorden voerden zij hem onder schoppen, duwen en stooten naar den hoofdman. Een ieder zou gesidderd hebben bij den aanblik van zoovele roovers, die met hun geweer als met kinderspeelgoed omgingen; maar onze Godsman stond daar onbewegelijk en manmoedig.

„Wat wilt gij?" vroeg de hoofdman op fieren toon.

„Ik wil u en den uwen Gods Woord verkondigen," sprak de bode.

„Weet gij wie wij zijn?" hervatte de andere.

„Ja," was het antwoord, „gij zijt voorwaar de goddelooste onder de goddeloozen, de verhardste onder de zondaren. Gods toorn zal over u uitgestort worden en aan al uwe gruweldaden paal en perk stellen vóór gij er aan denkt. De Heer laat de zonden niet ongestraft." Ook nu stuitte hem een vloed van spot en schimptaal. Maar dit diende slechts om onzen bode des te meer de stem te doen verheffen.

„Bekeert u!" riep hij, „ook voor u is nog vergeving en genade te vinden. Doet boete! De verlosser der wereld, Gods Zoon, zal u aannemen; zijne liefde heeft mij tot u gezonden; zijn liefde-armen staan nog voor u open."

Het dolzinnig gelach was nu verstomd en door een dof gemurmur vervangen. De wilde oogen schitterden van woede; onwillekeurig richtten zich de loopen der geweren naar den onversaagden colporteur. Slechts één wenk van den hoofdman had den bode het leven gekost, maar Gods oog waakte over hem; zijn moed bezweek niet.

„En weet ge dan wel,” riep de hoofdman ziedende van toorn, „dat uw leven in onze hand is?”

„Zonder Gods wil kunt gij mij geen haar krenken” antwoordde de bode vastberaden, terwijl hij zijne stem verhief en zijne bijbels rechts en links om zich uitreikte. Voor en na hield het gebrom op. Reeds begonnen de roovers eenigen eerbied voor den moedigen Godsman te toonen; maar de duivel had hunne zielen nog te zeer geketend; daarbij was de vreeselijke eed afgelegd, zoodat geen hunner zich kon terugtrekken zonder een onvermijdelijken dood tegen te gaan. Nu verhief zich de krachtige stem des hoofdmans: „Laat den snaak loopen, maar doet hem volstekten geen leed.” Men gehoorzaamde; onder schelden en razen zond men den bode weg, die weldra met blijdschap des harten en God verheerlijkend de groote stad Lyon bereikt had.

Nu zullen velen denken: „Had hij dien moeilijken arbeid maar nagelaten; want de roovers zijn er niet minder roovers om gebleven.” Maar geduld! Wij zullen verder hooren.

De hoofdman had een Nieuw Testament bij zich gestoken, en toen hij eens het woud doorkruiste, sloeg hij het Woord Gods op, om er voor tijdverdrijf uit te lezen. Toen werd het hem wonderlijk temoede; hij las verder en verder. Zoo iets was hem nog nooit voorgekomen. Zijn geweten ontwaakte, en het goddelooze leven, dat hij tot nog toe geleid had, kwam hem immer afgrijzlijker voor. Onrustig liep hij heen en weer. Dagelijks verwijderde hij zich voor een poos van zijne makkers en dwaalde alsdan in het bosch rond. Hij erkende zijne zonden; Gods gericht kwam hem vreeselijk voor; de liefde van Christus ontvonkte reeds zijn gemoed, hij kon niet langer bij de bende blijven. Zijn stil en

ingetogen gedrag wekte bij de andere argwaan op; zijne gedachten waren intusschen altijd gevestigd op de wijze waarop hij zich van de rooverbende zou losmaken. Zou hij wegloopen? Wij zouden het hem niet ten kwade geduid hebben; maar onze hoofdman wilde zijn eed voor de roovers niet breken. Hij had een zwaren strijd met zichzelf. Op zekeren morgen liet hij al zijne metgezellen tot zich komen. Spoedig was de hoop bijeengeschaard, in de meening dat men eindelijk toch eens recht zijn hart aan moord of plundering zou kunnen ophalen. Maar hoe verplet stond daar de gansche bende, als de hoofdman hen met de volgende woorden aansprak: „Makkers,” zeide hij, „tot hiertoe was ik uw hoofdman; van dezen oogenblik echter niet meer. Dit heerlijk boek heeft mij getoond dat wij op den weg des verderfs zijn. Een verschrikkelijke eed heeft mij aan u verbonden; doch mijn besluit is onherroepelijk genomen. Ik stel mij in uwe handen. Wilt gij mij doden, gaat gerust uw gang; maar nimmer zal ik mij laten overreden om het vloekwaardig leven eens schandelijken roovers voort te zetten!”

In stomme verbazing hoorde de bende haar hoofdman aan. Op het eerste vernemen dezer krachtige woorden was woede en verbolgenheid op aller aangezicht te lezen, doch deze maakten weldra plaats voor een medelijdend ophalen der schouders. Na lang beraad kwam men eindelijk overeen om den hoofdman ongedeerd te laten aftrekken. Nog eenmaal richtte deze vermanende woorden tot zijn oude spitsbroeders; hij wees op Gods rechtvaardigheid en heiligheid, maar tevens op de oneindige liefde en ontferming des Verlossers, die gevallen zondaars tot zich roept. Dit had uitwerking. Spoedig was de bende ontbonden. Velen uit haar volgden hun hoofdman op den weg des vredes; zij bekeerden zich tot den Heer; en het evangelisch genootschap, dat eens den van God vervreemden woudbewoners het Evangelie toezond, heeft nu met groote blijdschap vele dier bekeerde zielen in hare vereeniging opgenomen.

Laat de kinderen tot Mij komen.

Verleden zomer was ik op bezoek bij een lieven vriend op het dorp H. Hij vertelde mij dat zijne zuster, die weduwe was, een zoontje had van acht jaren, dat aan een slepende en gevaarlijke kwaal sukkelde.

„En is er geen hoop op herstel?” vroeg ik.

„De dokter haalt de schouders op,” antwoordde hij, „en ik geloof ook niet dat er een geneesmiddel voor hem bestaat.”

„Dat arme kind,” zeide ik „en die arme moeder! En zoudt gij denken dat de kleine zieke kennis en gevoel heelt van de vertroosting, die de Heere Jezus aan de geloovigen geeft, wanneer zij den dood tegemoet gaan?”

„Ik geloof niet,” antwoorde hij, „dat de kleine Herman daarmede onbekend is. Hij heeft tenminste dikwijls blijken gegeven dat zijn hart niet ongevoelig is voor de waarheid.”

„Zou ik hem niet eens kunnen gaan zien?” vroeg ik. „ De arme moeder zal gewis ook vertroosting noodig hebben.”

„O, zeer zeker,” antwoordde mijn vriend. En zoo gingen wij dan beiden naar het ziekbed van den kleine. Ik sprak hem eenige woorden toe; maar hij was op dat oogenblik dof en slaperig, zoodat hij mij weinig antwoordde. Ook met de moeder sprak ik van den Heere Jezus, die het kruis gedragen heeft, om de zijnen uit alle lijden te verlossen. Er verliepen een paar maanden, en van tijd tot tijd ontving ik bericht dat het met den kleinen Herman steeds erger werd. Eindelijk ontving ik de

doodlijding, die mij diep trof; want ik had den kleinen lijder liefgekregen. Maar, eenige dagen daarna kwam een vriend uit die streken bij mij en verhaalde mij, dat de kleine Herman zulk een voorbeeldig sterfbed had gehad en dat zijn hart in de laatste weken zoo vol was geworden van liefde tot den Heere Jezus, dat hij met lof en dank op de lippen den dood was tegemoet gegaan, en ten laatste den adem uitgeblazen had. Gij kunt u voorstellen hoe blijde ik was toen ik dat vernam. Nu begeerde ik er meer van te weten. Ik schreef dadelijk aan den oom van den kleine ontslapene, bij wien ik op bezoek geweest was, en verzocht hem mij eenige bijzonderheden van den lieven Herman mede te deelen. Ik schreef er bij, dat ik voornemen had om daarvan het voornaamste door den druk bekend te maken, opdat vele kinderen voordeel zouden kunnen trekken uit het sterfbed van hun zalig ontslapen makkertje. Ik dacht bij mijzelf; Allen die dit lezen, kunnen ook morgen of overmorgen op het ziekbed komen en misschien door den dood weggenomen worden. Tenminste dat zien wij aan den kleinen Herman; want die was nog slechts acht jaren oud. En dan, zoo dacht ik, zullen mijne lezers op hun ziek- en sterfbed denzelfden troost noodig hebben, die den kleinen Herman ook in de angsten des doods zoo gelukkig gemaakt heeft. Misschien meenen sommige kinderen wel, dat zij nog te klein zijn om zulke vrome en hooge dingen te kunnen begrijpen. Maar wanneer zij nu lezen wat er met Herman gebeurd is, zullen zij daaruit kunnen zien, dat een kleine jongen op zijn sterfbed evenveel troost en hulp van den Heere Jezus noodig heeft en ook ontvangen kan, als een man van zestig jaren, die geleerd is en een groot verstand heeft. Mijn vriend voldeed gaarne aan mijn verzoek; ik ontving spoedig een fijn geschreven brief van hem van negen bladzijden. Toen ik dien gelezen had was mijn hart vervuld met lof en dank tot God, en ik haast mij thans het voornaamste uit dien brief mede deelen, opdat ook mijne jeugdige lezers met mij God verheerlijken.

De kleine Herman was een kind gelijk alle andere kinderen. Gij moet volstrekt niet denken dat hij van een andere klei was dan waarvan gij en wij allen gemaakt zijn. Hij was wel met voortreffelijke vermogens begaafd, zoodat hij zeer vlug en gemakkelijk kon leeren en spoedig een ding begreep, wanneer men het hem uitlegde. Maar gij moet niet meenen dat hij juist een wonderkind was, alsof hij uit den hemel op aarde was gekomen. Neen, hij was een jongen zooals er honderden zijn. In zijn gezonde dagen kon hij springen en loopen, dat het een lust was om te zien; ja, zelfs was hij wel eens wat al te wild, zoodat men hem bestraffen moest. Hij had een buitengewoon driftig en opvliegend gestel, en daaraan kon hij dikwijls zoozeer toegeven, dat hij niemand ontzag en zelfs tot zijn lieve moeder en zijne ooms met jij en jou sprak, alsof zij zijne speelkameraden waren. Kwam de dienstmaagd of zijn broërtje in zulke oogenblikken onder zijn bereik, en deden dezen iets dat niet naar zijn zin was, dan kon Hermannetje zelfs gevoelig klappen uitdeelen, zoodat hij dikwijls streng gestraft moest worden, hetgeen zijn lieve moeder diep bedroefde. Was de drift voorbij, dan had hij wel een hartelijk leedwezen over het gebeurde; want hij was overigens een gevoelig kind en toonde in bedaarde oogenblikken een recht teeder hart. Maar gij ziet toch uit dit alles, dat Herman geen engel uit den hemel was, maar een zondaar, die zijn gebreken had, evenals wij allen, en niet kon zeggen: ik zal in den hemel komen, omdat ik altijd zoet en braaf ben geweest.

Maar te midden van dit alles was er toch iets in Herman, hetwelk ik wenschte dat in alle kinderen was. Zijne moeder en zijn oom hadden van jongs af tot hem over den Heere Jezus gesproken en hem onderwezen in de Schriften, die hem konden wijs maken tot zaligheid. Dat onderwijs had Herman met een geloovig en eerbiedig hart ontvangen, en hoewel hij nu dagelijks zondigde, zoo bleef toch de gedachte in zijn hart levendig: wanneer ik misdoo, bedroef ik den Heere, en ik zal Hem bidden

dat Hij mij de zonde vergeve en mij helpe een beter en vromer kind te worden.

Dat deze gedachten des Heeren in zijn hart woonden, bleek van tijd tot tijd bij onderscheidene gelegenheden. Zoo was hij op zekeren tijd bij de bleekersknechts, die op een nabijzijnde bleek aan den arbeid waren. Toen hij hen zoo erg hoorde vloeken, ging hij tot hen en zeide: „Gij moogt zoo niet vloeken want dat is zonde, en dat wil, de Heere niet hebben. Leest gij-lieden niet in den Bijbel?” Deze vraag was den bleekers misschien nog nooit gedaan. Zij zagen den kleinen jongen verwonderd aan en zeiden lachend: „Nee, Herman, dat doen wij niet.” — „Wel,” zeide Herman, „daarmede moogt gij dan wel spoedig beginnen, want dat is heel wat beter dan vloeken.”

Op een anderen tijd zat hij bij het ontbijt aandachtig te luisteren naar het Woord des Heeren, dat voorgelezen werd. Vele kinderen hooren het Bijbellezen wel aan, maar zitten daarbij niet stil, of indien zij ook al stilstitten, denken zij gewoonlijk aan wat anders, b. v. aan hunne knikkers, of aan hun verjaardag, of aan eene wandeling, die zij vandaag zullen doen; en als het lezen dan gedaan is, weten zij er niets van te vertellen. Nu, dat gebeurde Herman zeker ook wel eens; want wij hebben allen een hart, dat licht geneigd is om af te zwerven van het Woord des Heeren. Maar dikwijls luisterde Herman toch ook aandachtig toe; en op dien morgen waarvan wij spreken, zeide hij toen het lezen gedaan was, tot zijn oom; Oom! indien Adam niet gezondigd had, dan zouden wij geen kleederen hebben en dan zouden ons de wilde dieren geen kwaad doen, net als in het paradijs.” Ik meen dat dit een treffend bewijs was, dat Herman over het Woord des Heeren nadacht; want er is zelfs menige geleerde professor, die den Bijbel al wel honderdmaal gelezen heeft, en er die eenvoudige opmerkingen van Herman nog niet in heeft gevonden.

Wanneer Herman bad sprak hij altijd zeer eerbiedig de woorden uit; hij had een liefelijken toon van bidden. Niet altijd bad

hij zijn van buiten geleerd gebedje; maar dikwijls bad hij ook geheel vrij en uit het hart.

Toen hij zes jaren oud was, werd zijne moeder eens ernstig ongesteld, en dat trof hem zoo diep, dat hij uit eigen beweging meermalen in stilte de knietjes boog om den Heere voor zijn lieve moeder te bidden. Hij is nu in den hemel, en misschien weet hij nu reeds dat zijne moeder toen weer beter geworden is omdat hij voor haar gebeden heeft. Ja, de kinderen moesten eens weten wat zij al door het gebed doen kunnen, dan zouden zij stellig wat meer bidden.

Was Herman een bidder, hij was ook een zanger. Nu, dat gaat ook voortreffelijk samen, gelijk wij aan de lieve engelen zien kunnen. Herman zong juist niet altijd en alleen psalmen en Evangelische gezangen. Er waren ook andere liedjes die hij zong, en daaronder somtijds wel eens liedjes, die hij op straat gehoord had en die wel niet gemeen en goddeloos, maar toch ook niet schoon en liefelijk waren, zooals dat dikwijls gaat met kinderen, die maar overnemen wat zij van anderen hooren, zonder te vragen of het wel goed, betamelijk en den Heere behagelijk is. Nu, gij kunt begrijpen dat zijne moeder en zijn oom hem daarover dan onderhielden, en Herman zong dan zulke liedjes ook niet meer. Maar van den anderen kant zong hij ook gaarne uit de psalmen en geestelijke liederen, en vooral hield hij veel van dat vers uit Gez. 46:

Het Lam, voor ons op aard geslacht,
Is eeuwig waard te ontvangen
De wijsheid, rijkdom, eer en kracht,
En dankbre lofgezangen.

Er was nog een trek in het karakter van Herman, dien ik hier niet kan voorbijgaan. Hij had in al zijn doen iets openhartigs en was zeer waarheidlievend, zoodat zijne moeder hem bijna nooit op een leugen betrapt heeft. Desniettemin was hij allesbehalve een klapper, integendeel, hij verstond voortreffelijk de kunst van zwijgen, en het gebeurde zeer zelden dat hij als

een klikspaan zijn broeder of iemand anders verklapte. Zoo groeide Herman op, totdat hij in Januari 1850 door het roodvonk werd aangetast. Van die ziekte herstelde hij wel weder; maar die beterschap duurde niet lang. Er openbaarde zich weldra eene borstkwaal, die hem dan ook ten grave gesleept heeft. In Juli moest hij reeds veel te bed liggen, en in het begin van Augustus nam zijne kwaal zoozeer toe, dat hij geheel bedlegerig werd en van het bed naar de rustbank moest gedragen worden. Zoo had de Heere hem dan al zijne kracht ontnomen, en menigeen, die daar bij stond, zal in den beginne wel gedacht hebben: „Ach! waartoe moet nu zulk een jong kind reeds zoo vroeg met smarten en pijnen bezocht worden, en waartoe is het nuttig dat hij onder zulk een langdurig lijden ten grave gesleept wordt?” Maar nu van achteren is deze vraag duidelijk beantwoord geworden. De Heere maakte Herman zwak, opdat Hij zijne kracht aan hem zou verheerlijken.

Zijne moeder en zijne ooms zagen wel in, dat hij van dit ziekbed niet zou opkomen, en begonnen dus al aanstonds ernstig met hem te spreken over den dood, de eeuwigheid en den Heere Jezus, den Verlosser van zondaren. Met gespannen aandacht hoorde de lieve kleine naar die woorden, knikte dikwijls toestemmend, maar sprak in den beginne zeer weinig. Doch zie, op zekeren dag raakte zijne tong los, en begon de stroom zijns harten overvloedig op te wellen. Hij riep zijne moeder tot zich, en met een heldere stem zeide hij tot haar: „Moeder! ik heb de hand van den Heere Jezus gevat, en die zal ik niet loslaten!” Dat zeide de lieve kleine niet in eigen kracht; want zooals gij vernemen zult, hij hield die hand vast tot in den dood. Toen zijn oom hoorde wat hij tot zijne moeder gezegd had, ging hij ook naar het ziekbed en sprak met Herman over de liefde van den Heere. „O!” zeide Herman, „de Heere heeft mij eerst liefgehad, en nu haat ik ook niemand, zelfs den grootsten weekerar en dronkaard niet.”

Zoo was er dan een verbond gesloten tusschen den Heere

Jezus en den kleinen Herman; maar nu kwam ook de strijd. Zijn driftig en oplopend gestel, dat zeker door de ziekte nog driftiger en oplopender werd, gaf hem veel te kampen. Op zekeren dag verzocht hij zijne moeder om iets, dat zij hem weigeren moest. Nu werd hij knorrig en hij gaf zijne moeder een bits woord. Juist kwam zijn oom daarop in en trachte hem op een zachte wijze daarover te onderhouden. Maar inplaats van te bedaren, steeg zijne drift ten top en in zijn toorn duwde hij zijn oom toe: „Ga jij maar heen, hoor! jij hebt hier niets te maken.” Ziet! hoe de zonde in zijn hart daar op eenmaal het hooft omhoog stak! Wat was dat boos en oneerbiedig jegens zijn oom! Zijn oom dacht hij zichzelf: „Ik zal maar heengaan want hij is ziek, en ik mocht zijn toestand maar verergeren, indien ik langer bleef.” Zoo ging oom dan heen; maar niet lang duurde het of Herman begon bitter te weenen, en liet dadelijk om zijn oom roepen. Nauwelijks was deze weér in de kamer gekomen, of hij stak zijn handje naar hem toe en onder een stroom van tranen zeide hij; „Ach oom! wilt ge het mij als het u beliebt, vergeven? Moene heeft het mij ook vergeven.” — „Zeker, mijn lieve jongen!” zeide zijn oom, „maar ziet gij nu wel welk een zondig hart gij hebt, en dat gij vooral den Heere om vergeving moet vragen, wiens hand gij immers gevat hebt, en die gij zoeven hebt losgelaten?”

Op deze wijze sprak zijn oom en ook zijne moeder tot hem, en hij zeide: „Ja, zeker, den Heere vooral zal ik om vergeving bidden, en die zal mij ook gewis vergeten.”

Op zekeren Zondag zat zijne moeder tusschen licht en donker bij hem alleen. Zij meende dat hij sliep, en nu gaf zij haar beklemd hart lucht in tranen. De lieve kleine sliep echter niet, en daar hij de tranen zijner moeder zag, vraagde hij: „Moene! waarom schrijt gij?” — „Wel, lief kind!” antwoordde zijne moeder, „zou ik over mijn Herman niet mogen weenen?” — „O, jawel, moene!” antwoordde hij, als het uit blijdschap is; want ik ga naar een betere plaats.”

Gij ziet dat zijn hartje zeer aan zijne moeder gehecht was, en de gedachte van haar te moeten verlaten, kostte hem dan ook den meesten strijd. Reeds in het begin zijner ziekte was hij van alles los geworden; naar zijn speelgoed er naar de vroolijkheid des levens verlangde hij niet meer, omdat hij wel begreep dat hij tot dat leven niet zou terugkeeren. Maar zijne moeder, ach! zij was nog met sterke banden aan zijn hart gebonden. Zoo riep hij eenmaal in bittere tranen uit: „Ach, Heere! wat eene droefheid, dat ik mijn lieve moeder zoo moet gaan verlaten!” Doch ook in dezen gaf de Heere hem kracht om te overwinnen; want een paar dagen vóór zijn dood vroeg zijne moeder hem, of hij nog zoo bedroefd was omdat hij haar moest verlaten. En toen antwoordde hij op zachten, doch vasten toon: „Neen, moene! nu niet meer.”

Eenigen tijd daarna had er op zekeren avond een treffend tooneel plaats. Zijne moeder en zijn tante zaten voor zijn bed en spraken over den dood van een nichtje, onlangs gestorven was en wier zuster zoo getroost was geworden door het geloof dat zij zalig was ontslapen. Nu was het alsof de kleine Herman den hemel geopend zag. Hij begon over den waren troost te spreken en met zulk een vloed van woorden, dat allen die het hoorden verbaasd stonden. „Ja,” zeide hij onder anderen, „op den troost, op den troost komt het aan, en dien van den Heere te ontvangen, dit is een groote zegen. Daarom is Hij gestorven om ons te troosten. Hij heeft voor ons aan het kruis gehangen; de krijgsknechten hebben Hem aan het kruis genageld, en wonderen zijn daarbij gebeurd; ook is het voorhangsel van den tempel gescheurd.” Nu begon hij uitvoerig over den kruisdood des Heeren te spreken, en voorts over eenige gebeurtenissen uit het leven van den Heere. — „Kind!” zeide zijne moeder tot hem, „dat hebt gij van uzelfen niet.” — „Neen, lieve moene!” liet hij er dadelijk op volgen, „dat is de zegen van den Heere, die mij zoo doet spreken; anders zou ik zulke dierbare woorden niet kunnen zeggen.” Daarop vermaande hij zijne moeder ernstig,

dat zij veel bidden zou, en tot zijn broeder zeide hij: „Hein, bid den Heere veel, niet alleen voor uzelfen, maar ook voor alle menschen; want zij zijn allen uwe medebroeders.” Hijzelf bad dan ook veel met zijne moeder, en eenmaal ging hijzelf daarin voor, sprekende krachtige woorden uit zijn hart, die zijne moeder nooit vergeten zal.

Na dezen avond verliepen verscheidene dagen, waarin men niets bijzonders van hem vernam. Intusschen vermeerderde zijn lijden van dag tot dag; maar daarbij nam ook zijn geduld en lijdzaamheid toe. Zelden hoorde men een klacht van zijne lippen. Alleen enkele malen zuchtte hij: „O, God! wat ben ik ziek. Wilt Gij mij niet meer helpen?” Kort daarop werd hij zeer kalm. De Heere had het zuchten van dat hart gehoord. Overigens lag hij meestal stil terneder. Zijne moeder vraagde hem eens in een van die stille oogenblikken, of hem ook iets scheelde. „Neen, moene!” antwoordde hij, „maar ik doe belijdenis van mijne zonden voor den Heere, en ik dank Hem voor den mooien droom, dien ik vannacht van Hem gekregen heb.

„En wat was dat voor een droom, mijn lieve!” vroeg zijne moeder.

„Ik droomde,” antwoordde hij, „en ik zag een engel, die mij iets voorlas; maar ik verstond niet wat hij las. Maar toen kwam de Heere zelf tot mij en zeide: Twijfel niet!”

Deze droom gaf hem veel troost. Na dien tijd werd hij hoogst ernstig. Tijden achtereen kon hij stil liggen, en het was duidelijk te zien dat hij dan over ernstige zaken nadacht. Wanneer hij in den arm zijner moeder lag, hoorde zij hem wel eens binnensmonds spreken. Eenmaal vroeg zij hem of hij ook hebben wilde. . . .

„Neen,” zeide hij, „maar ik spreek met den Heere.” Somtijds sprak hij ook luide. De Heere is mijn Rechter, de Heere is mijn Koning, de Heere is mijn Helper, die mijn lijden verlicht.” Somtijds was zijn geest ook dof en zijn oog verduisterd. Dan klaagde hij dat hij niemand kon herkennen; „maar,” voegde hij er bij met een glimlach op het gelaat, „den Heere ken ik

wel, en," liet hij er op zekeren tijd op volgen, „den duivel haat ik, maar God heb ik lief; want die is mijn Vader,“

Zoo naderde al meer en meer de dag van zijn dood. Den laatsten Vrijdag van zijn lijden werd hij 's avonds zeer onrustig. Men dacht dat hij ging sterven. Weldra waren al zijn bloedverwanten voor zijn bed. Er heerschte een diepe stiite; maar spoedig brak de zieke die af door met een heldere stem te zeggen: „Geef moene wat water.“ Toen zijne moeder gedronken had, stak hij haar zijn handje toe en zeide op plechtigen toon: „Moene! ik ga u verlaten: ik ga naar den hemel!“ Vervolgens riep hij allen één voor één bij hun naam voor het bed en drukte hun de hand tot afscheid. Afgemat lag hij eenigen tijd daar neder; maar straks zich weder herstellende, liet hij zijn broertje, een knaap van tien jaren, tot zich komen. Deze was reeds te bed en werd gewekt, en toen hij hem zag, stak hij beide handen naar hem uit en hield hem een geruimen tijd in zijne armpjes geklemd. „Hein!“ zeide hij tot hem, „moene gehoorzaam wezen“ Nu begon Hein te weenen, en toen hij dit zag, zeide hij: „Geef Hein te drinken.“

Welk een aandoenlijk tooneel was dat, en toch een tooneel van blijdschap, niet waar? Het was het afscheid van een jeugdigen koning, die op reis ging om een troon te aanvaarden. Evenwel die avond was niet de laatste van zijn leven; want hij had nog een oom in de stad A., dien hij als een vader beminde, en de Heer vergunde het hem zijn leven nog eenige dagen te rekken, om ook van dezen afscheid te kunnen nemen

Eerst den volgenden Woensdag, des nachts te half twee uren brak de Heere zijn levensdraad af. Hij ontsliep zoo zacht, dan zijne moeder dit nauwelijks bemerkte. Zijn lijkje rust thans in hetzelfde graf waar zijn overgrootvader sluimert, die daar als grijsaard van een en tachtig jaren indaalde, een man die de Heere gediend had al de dagen zijns levens, en zeker onder de zaligen leeft die den kleinen Herman met gejuich in den hemel ontvangen hebben.

Dat was het einde van een knaap van acht jaar en acht maanden. Mocht het verhaal van zijn sterfbed op mijn jeugdige lezers zulk een indruk maken, dat ook zij den Heere Jezus vroeg zoeken als hun Verlosser uit zonde en dood! Het zij dan dat zij jong of oud sterven, hun einde zal zalig zijn, gelijk dat van den jongen Herman.

De jeugdige martelaar.

Het is niet lang geleden, dat een troep kleine jongens in Amerika naar de weide gingen om de koeien te hoeden. Zij gingen over de heuvelen, door de groene lanen en langs de ruischende beken. Ik geloof, dat, zoo hun gevraagd werd wat zij onderweg alzoo gedacht en gesproken en waarmede zij zich beziggehouden hadden, zij dan zouden antwoorden dat zij het allen vergeten waren; doch ik geloof tevens, dat zoo men dit aan God vroeg, Hij dan antwoorden zou: „Ik ben het niet vergeten, en Ik weet alles wat deze kleine jongens gedacht, gesproken en uitgevoerd hebben.” Onder die kleine jongens is er echter één, dien ook wij niet vergeten zullen, zoolang wij nog aan kleine jongens denken en over hen spreken kunnen. Hij heete Kund Iverson, en van hem wil ik u het volgende mededeelen.

De school was uit, en hij ging als naar gewoonte naar de weide om zijns vaders koe te halen. Hij was zoo vroolijk en vlug als alle gezonde frissche jongens zijn, die voor vader of moeder, welke zij liefhebben, eene boodschap doen. Ten laatste kwam hij bij een beek, waar een troep nietsdoende kwade jongens stond. De kleinste van hen was wel een half hoofd grooter dan Kund, Zij hielden hem tegen en namen hem in hun midden.

„Laat mij gaan,” zeide Kund; „waarom houdt gij mij op? Ik moet mijn vaders koe halen.”

„Neen, kom mede,” zeiden zij, „en klim daarginds over de

schutting van den tuin van mijnheer Elston, en haal ons wat appelen van dien boom."

"Dat zal ik wel laten!" antwoordde Kund. "Denkt gij dat ik een dief ben?"

"Gij zult!" schreeuwden zij.

"Neen," antwoordde Kund op vasten toon, "Ik steel niet; voor niemand, wie het ook zij."

Nu dreigden zij hem dat zij hem kopje onder zouden laten duiken in de beek; want deze groote jongens hadden dikwijls andere kleine jongens op die wijze bang gemaakt en hen bewogen voor hen appelen te stelen. Een kleine jongen, zoo dachten zij, valt niet zoo gauw in het gezicht als een groote.

Kund liet zich echter niet vervaard maken en bleef volstandig weigeren. Om hun woord nu gestand te doen, grepen zij hem aan, sleepten hem naar de beek, en ondanks al zijn schreeuwen en tegenspartelen plompten zij hem in het water. De dappere jongen hield zich echter goed, en toen hij het hoofd weêr boven had, zeide hij nog met het water gorgelend in zijne keel: "Neen, ik steel niet." Want hij wist dat God gezegd had: "Gij zult niet stelen," en hij had Gods wil tot zijn wil gemaakt. Nu konden geen dreigingen of slagen hem bewegen tegen Gods wil te doen.

Zijne standvastigheid echter tergde de jongens, en nu besloten zij hem nog eens onder water te steken om te zien of zij zijn wil niet konden buigen. Zij duwden hem weder onder, maar opnieuw oprijzende, antwoordde hij: "Neen neen! ik steel niet." Toen werden de jongens nog woedender en duwden hem weder onder.

Was er dan niemand in de nabijheid, die de kreten van dit arme kind hoorde? En was er dan niemand die hem uit hun geweldadige handen verlost?

Neen, er was niemand in de nabijheid; en al langzamerhand werden de gesmoorde kreten van den armen jongen flauwer en flauwer, en toen zij hem voor de zesde of zevende

maal ondergedompeld hadden, spartelde hij niet meer tegen, want hij was — dood. Hij kon sterven, maar niet stelen.

Een Duitsche jongen stond daar bij, en verschrikt over hetgeen er gebeurd was, nam hij Kunds kiel en liep ermede naar huis, om het nieuws te vertellen. De ontstelde ouders liepen naar de plaats van het gebeurde; doch het lichaam van hun kind was weggedreven. Eerst den volgenden morgen werd het lijk gevonden, en wie zal hun gevoel beschrijven toen zij het aan hun boezem drukten? Vroegtijdige godsvrucht was de oorzaak geworden van zijn vroegtijdigen dood — maar ook van zijn vroegtijdige zaligheid. Want hij was een kind geweest, dat reeds van zijn prilste jaren zijn Verlosser en zijn Bijbel liefhad; en op de Zondagsschool was zijn plaats nooit ledig. Kund Iverson was dertien jaren oud. Zijn naam behoort onder de reeks dier luisterrijke namen, waarop de Christenheid wijst als zij van hare martelaren spreekt. En daar het verhaal van zijn heldendood van staat tot staat, van stad tot stad en van mond tot mond voortzweefde, zoo heeft gewis menige moeder uit de diepte haars harten tot God gezucht: „Moge uw Geest op mijne kinderen rusten!” En sterke mannen hebben bij dit verhaal geweend en uitgeroepen: „God zij geloofd, vanwege dit kind!” En rijke mannen hebben hunne handen in hun buidel gestoken en tien, twintig, honderd dollars neergegeld, zeggende: „Laat ons hem een gedenkteeken oprichten, opdat zijn naam niet vergeten worde: want zijne nagedachtenis zal in zegening blijven.”

En wij wenschen en bidden van God, dat onze jeugdige lezers allen zulke Kund Iversons zijn of worden mogen, sterk in hunne getrouwheid, standvastig in de wegen Gods, gereed om liever te sterven dan kwaad te doen.

Rotterdam J. M. Bredée.